

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: มุมมองด้านการพัฒนาศักยภาพวิชาชีพบัญชีไทย ASEAN Economic Community: Perspectives on the Potential Development of Thai Accounting Profession

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวรรณ ทวีงเจริญเดช
- สาขาการบัญชี
- คณะการบัญชีและการจัดการ
- มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
-
- **Assistant Professor Dr. Suwan Wangcharoendate**
- Department of Accounting
- Mahasarakham Business School
- Mahasarakham University
- E-mail: suwan.w@mbs.msu.ac.th

บทคัดย่อ

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็น 1 ใน 3 เสาหลักของประชาคมอาเซียน เป็นการบูรณาการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจต่าง ๆ เพื่อที่จะให้มีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน โดยการเปิดเสรีการค้า การลงทุน เงินทุน และการเคลื่อนย้ายฝีมือแรงงาน นักวิชาชีพบัญชีไทยจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเพื่อยกระดับศักยภาพและความสามารถทางวิชาชีพให้สามารถแข่งขันได้กับนักวิชาชีพบัญชีต่างประเทศ ทั้งในกลุ่มภูมิภาคและในระดับสากล วัตถุประสงค์ของบทความนี้ คือ เพื่อนำเสนอมุมมองด้านการพัฒนา ศักยภาพวิชาชีพบัญชีไทยกับประเด็น AEC Blueprint และการเปิดเสรีการค้า บริการวิชาชีพบัญชี ภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยบริการของอาเซียน (AFAS) รวมถึงการยกระดับศักยภาพนักวิชาชีพบัญชีไทยให้พร้อมรับมือ เพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นเมื่อมีการเปิดเสรีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

คำสำคัญ: ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การพัฒนาศักยภาพ วิชาชีพบัญชีไทย

Abstract

ASEAN Economic Community (AEC) is one of the three integral pillars of the ASEAN Community. It integrates the various economic benefits to the economy: liberalization of world trade, investment, capital, and migration of skilled labor. As a result, the Thai accounting profession needs to be developed in both regional and international levels to enhance the quality of competence and capability to compete with the international accounting profession. The purpose of this article is to present perspectives on the potential development of the accounting profession with the AEC Blueprint and the liberalization of world trade, under the ASEAN Framework Agreement on Services, AFAS. Developing the accounting career potential will enhance the ability to cope professionally with any situation that may occur. Thus, the impact will be reduced when the country integrates with an economically liberalized ASEAN.

Keywords: ASEAN Economic Community, Potential Development, Thai Accounting Profession

บทนำ

วิชาชีพบัญชีถือเป็นส่วนสำคัญที่จะสนับสนุนให้องค์กรก้าวไปสู่เป้าหมายได้สำเร็จ จึงจำเป็นต้องมุ่งมั่นที่จะพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ขององค์กร อีกทั้งในปัจจุบันมีการพินิจประเทศต่าง ๆ เป็นปีกแผ่นเข้าร่วมกันเป็นกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นที่มาของการเคลื่อนย้ายการค้า การลงทุน และฝีมือแรงงานได้อย่างเสรี ดังนั้น ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาคุณภาพของบุคลากรให้ทัดเทียมกับนานาประเทศ เพื่อให้คนไทยสามารถยืนหยัดได้อย่างสง่าผ่าเผยและมั่นคง เนื้อหาในบทความนี้จะกล่าวถึงความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การเตรียมความพร้อมของวิชาชีพบัญชีไทยเมื่อเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ รวมถึงแนวทางการเร่งรัดเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับนักบัญชีไทยในประชาคม

เศรษฐกิจอาเซียน ทั้งนี้ เนื่องจากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นเป้าหมายล่าสุดทางเศรษฐกิจ ที่ทำให้อาเซียนมีตลาดและฐานการผลิตร่วมกัน จึงเป็นรูปแบบของการรวมกลุ่มเศรษฐกิจทางภูมิภาคที่ก้าวหน้ามากที่สุด ในภูมิภาคเอเชีย ด้วยบทบาทที่สำคัญดังกล่าว ผู้เขียนหวังว่าบทความนี้จะสามารถกระตุ้นให้นักบัญชีไทยตื่นตัว และเตรียมความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC)

อาเซียน (ASEAN) หรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations) เป็นตลาดการค้าและการลงทุนที่สำคัญ ปัจจุบันมีประเทศสมาชิก 10 ประเทศ ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม (Brunei Darussalam) กัมพูชา (Cambodia) อินโดนีเซีย

(Indonesia) ลาว (Lao PDR) มาเลเซีย (Malaysia) พม่า (Myanmar) ฟิลิปปินส์ (Philippines) สิงคโปร์ (Singapore) ไทย (Thailand) และเวียดนาม (Vietnam) ต่างมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม โดยมีองค์ประกอบ 3 เสาหลัก ได้แก่ (1) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) เป็นเสาหลักสำคัญลำดับแรก มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียน ที่ได้ดำเนินการอยู่แล้วให้ลึกและกว้างขึ้น โดยจะดำเนินการไปพร้อม ๆ กับเป้าหมายอีก 2 เสาหลัก ได้แก่ (2) การเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community: APSC) และ (3) การเป็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community: ASCC) เพื่อมุ่งหวังให้อาเซียนเป็นประชาคมเดียวกันอย่างสมบูรณ์แบบ สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของอาเซียน (ASEAN Vision 2020)

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEC มี 4 เป้าหมายหลักที่สำคัญ คือ (1) การตลาดและฐานการผลิตร่วม (2) การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียน (3) การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค ส่งเสริมการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และ (4) การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก ดังนั้น เพื่อให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียนบรรลุวัตถุประสงค์ ที่ให้ทุกประเทศภายในอาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตร่วม ก่อให้เกิดการพัฒนาการทางเศรษฐกิจภายในกลุ่มอย่างเสมอภาค และสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน จึงได้กำหนดแผนงานที่จะดำเนินไปสู่เป้าหมายไว้ในพิมพ์เขียว AEC Blueprint ซึ่งได้ระบุกิจกรรมทางเศรษฐกิจ 5 ด้าน ได้แก่ 1) เปิดเสรี

การค้าสินค้า 2) เปิดเสรีการค้าบริการ 3) เปิดเสรีการลงทุน 4) เคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรี และ 5) เคลื่อนย้ายเงินทุนเสรี แผนงานดังกล่าวกำหนดให้ทุกประเทศจะต้องลดและเลิกข้อจำกัดของการเข้าสู่ตลาดอย่างจริงจัง

AEC Blueprint กับการเปิดเสรีการค้าบริการ

เพื่อให้ทันกับสถานการณ์เศรษฐกิจของโลก ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 13 ระหว่างวันที่ 19-22 พฤศจิกายน 2550 ณ ประเทศสิงคโปร์ ผู้นำอาเซียนจึงร่วมมือกันลงนามใน “ปฏิญญาว่าด้วยแผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” (Declaration of the ASEAN Economic Community Blueprint) โดยเอกสารสำคัญที่มีการลงนามร่วมกันมีสาระสำคัญดังนี้ 1) แผนงานเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) และ 2) ตารางเวลาดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ (Strategic Schedule) ซึ่งจะกำหนดทิศทางและแผนงานที่จะต้องดำเนินไปตามกรอบเป้าหมายของ AEC

AEC Blueprint มีผลผูกพันต่อประเทศไทย ในพันธกรณีด้านการเปิดเสรีการค้าบริการ ตามกรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียน (ASEAN Framework Agreement on Services: AFAS) ตามข้อตกลงนี้มีบัญญัติไว้ว่า ลดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดในด้านต่าง ๆ ลง และเพิ่มสัดส่วนการถือหุ้นให้กับบุคคลหรือนิติบุคคลสัญชาติอาเซียน โดยอนุญาตให้ผู้ประกอบกิจการบริการของอาเซียนไปทำธุรกิจ และสามารถถือหุ้นได้อย่างน้อยถึงร้อยละ 70 โดยไม่จำกัดมูลค่าการให้บริการ จำนวนสถานบริการ ประเภทและจำนวนบุคคลผู้ให้บริการ และสำหรับการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรีได้ทำข้อตกลงยอมรับ

ร่วม (MRAs) ในสาขาวิชาชีพหลัก โดยยอมรับร่วมกัน เรื่อง คุณสมบัติที่เป็นเงื่อนไขในการได้รับอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพ ซึ่งหมายความว่า นักวิชาชีพประเทศหนึ่งในกลุ่มจะสามารถประกอบวิชาชีพในประเทศอาเซียนอื่น ๆ ได้

ปัจจุบันอาเซียนได้ดำเนินการเจรจาลดข้อจำกัดด้านการค้าบริการระหว่างกัน และจัดทำข้อผูกพันเปิดตลาดมาแล้วทั้งสิ้นรวม 7 ชุด โดยได้ลงนามพิธีสารอนุวัติข้อผูกพันการเปิดตลาดการค้าบริการชุดที่ 7 ไปเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2552 ซึ่งในส่วนของประเทศไทยได้ผูกพันเปิดตลาดทั้งหมด 143 รายการ ครอบคลุมสาขาบริการหลัก ได้แก่ บริการธุรกิจ (Business Services) เช่น สาขาวิศวกรรม สาขาสถาปัตยกรรม สาขาแพทย์ สาขาทันตแพทย์ สาขาพยาบาล สาขานักสำรวจ และสาขาบัญชี นอกจากนี้ยังครอบคลุมไปถึงคอมพิวเตอร์และการสื่อสาร การก่อสร้าง การจัดจำหน่าย การศึกษาในทุกกระดับ บริการด้านสุขภาพ บริการสิ่งแวดล้อมและบริการท่องเที่ยว เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยก็ยังคงสงวนเงื่อนไขกรณีอนุญาตให้ต่างชาติจากประเทศสมาชิกอาเซียนมีสิทธิถือหุ้นในนิติบุคคลที่เข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทยได้ไม่เกินร้อยละ 49 โดยที่ไม่สร้างอุปสรรคที่เกินความจำเป็นตามข้อตกลงว่าด้วยการยอมรับร่วมสาขาบริการวิชาชีพบัญชี (MRA)

การบริการวิชาชีพบัญชีภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยบริการของอาเซียน (AFAS)

บัญชีเป็นบริการธุรกิจหนึ่งที่มีอยู่ในข้อผูกพันการเปิดเสรีการค้าบริการตามกรอบ AFAS แต่การเข้าไปให้บริการวิชาชีพบัญชีในแต่ละประเทศอาเซียนจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของแต่ละ

ประเทศ ยกตัวอย่างเช่น ประเทศในกลุ่มอาเซียนที่จะเข้ามาให้บริการวิชาชีพบัญชีในประเทศไทยจะต้องศึกษากฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับบริการด้านบัญชี เช่น พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 รวมถึงข้อบังคับของสภาวิชาชีพบัญชี เป็นต้น

กรอบข้อตกลงการยอมรับร่วมสาขาบริการวิชาชีพบัญชี (ASEAN Mutual Recognition Arrangement Framework on Accountancy Services: MRA) ที่ลงนามโดยผู้นำอาเซียนในแถลงการณ์บาหลี ฉบับที่ 2 (Bali Concord II) อำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายนักวิชาชีพแรงงาน และผู้มีความสามารถพิเศษของอาเซียนได้อย่างเสรี หลักการสำคัญของ MRA คือ การกำหนดแนวทางเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการเจรจา MRA ด้านบัญชีในอนาคตของอาเซียน ไม่ว่าจะเป็นการเจรจาสองฝ่ายหรือหลายฝ่าย โดยวางหลักเกณฑ์พื้นฐานสำหรับการยอมรับ ซึ่งประกอบด้วยหลักเกณฑ์เรื่องการศึกษา การสอบ ประสิทธิภาพ กระบวนการให้การยอมรับ ระบบข้อมูลเอกสาร ระเบียบวินัยและหลักจริยธรรม มาตรฐานและแนวปฏิบัติสากล ทั้งนี้ จะต้องไม่ลดทอนสิทธิ อำนาจ หน้าที่ของสมาชิกอาเซียนของแต่ละประเทศ ในการกำกับดูแล และการออกกฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ รวมถึงการออกใบอนุญาต และการขึ้นทะเบียนของวิชาชีพบัญชีอาเซียน ก็จะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบภายในของแต่ละประเทศด้วย

หลักเกณฑ์การยอมรับบริการวิชาชีพบัญชีภายใต้กรอบข้อตกลง MRA

เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับวิชาชีพบัญชีในการเปิดเสรีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

(AEC) ในปี พ.ศ. 2558 นี้ สิ่งที่นักบัญชีไทยต้องให้ความสำคัญในการพิจารณานั้น ได้แก่

1. การศึกษาทางการบัญชี (Accounting Education) ประเทศสมาชิกอาเซียนมีข้อตกลงกันว่า นักบัญชีมืออาชีพ (Practicing Professional Accountant: PPA) ของประเทศสมาชิกต้องได้รับการศึกษาตามเงื่อนไขที่มีผลบังคับใช้ในประเทศของแหล่งกำเนิด ซึ่งหนังสือรับรองการศึกษาของบุคคลนั้นอาจถูกประเมินและยอมรับโดยคณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชี (National Accountancy Body: NAB) และหรือ สภาวิชาชีพบัญชี (Professional Regulatory Authority: PRA) ของประเทศผู้รับว่าผ่านเกณฑ์เงื่อนไขทางการศึกษาในประเทศผู้รับนั้น นั่นหมายความว่า ผู้ที่จะเป็นนักบัญชีมืออาชีพจะต้องมีคุณสมบัติเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทั้งในด้านวิชาการบัญชี วิชาการด้านอื่นที่เกี่ยวข้องกับการบัญชี รวมทั้งมีทักษะพื้นฐานในการทำงาน สามารถประยุกต์ความรู้ทางทฤษฎีไปใช้ในการประกอบวิชาชีพได้

2. ใบอนุญาต (Permit) คณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชี (NAB) และหรือสภาวิชาชีพบัญชี (PRA) กำหนดให้ต้องมีใบอนุญาตในการประกอบวิชาชีพบัญชี ประเทศสมาชิกอาเซียนภายใต้กฎระเบียบภายในจะต้องพยายามอย่างเต็มความสามารถในการอำนวยความสะดวกให้แก่ นักบัญชีมืออาชีพ (PPA) ของประเทศสมาชิกอื่นให้ได้รับการอนุมัติที่จำเป็นต่อการประกอบวิชาชีพบัญชี

3. มาตรฐานและแนวทางของสหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ (International Federation of Accountants: IFAC) ประเทศสมาชิกอาเซียนควรจะนำเอามาตรฐานและแนวทางของสภาวิชาชีพบัญชีนานาชาติมาใช้ในการกำหนดความสามารถ

ด้านวิชาชีพบัญชี และคุณสมบัติต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการประกอบวิชาชีพบัญชีของประเทศสมาชิกอาเซียนภายใต้กฎระเบียบภายในของประเทศสมาชิกนั้น ๆ

นอกจากนั้น นักวิชาชีพบัญชีไทยอาจเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการกับองค์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก (Asia Pacific Economic Cooperation Accounting Services Initiative) โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรื่องกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับผู้ให้บริการทางบัญชี เพื่อสร้างแนวทางของกฎระเบียบภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับนักบัญชีต่างชาติ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญกับการควบคุมคุณภาพ (Quality Assurance) ความโปร่งใส (Transparency) และการถ่ายทอดองค์ความรู้ (Knowledge Transfer) ตลอดจนการสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ของการเปิดเสรีวิชาชีพบัญชี

4. ศักยภาพของนักบัญชีมืออาชีพ (Potential Professional Accountant) ประเทศสมาชิกอาเซียนยอมรับถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดให้นักบัญชีอาเซียนแสดงให้เห็นว่า เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติและความสามารถของบุคคลที่เหมาะสมในการประกอบวิชาชีพบัญชี เพื่อสร้างความมั่นใจว่า นักบัญชีมืออาชีพ (PPA) เป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะทางวิชาชีพ มีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม และครบถ้วนตามกฎระเบียบภายในของประเทศผู้รับ

5. ประสบการณ์ (Practical Experience Requirements) นักบัญชีมืออาชีพ (PPA) ที่ต้องการให้มีการยอมรับนั้น จะต้องมีการสะสมประสบการณ์เชิงปฏิบัติเป็นระยะเวลาเพียงพอที่จะแสดงให้เห็นว่าเป็นนักบัญชีที่สามารถปฏิบัติงานได้จริง พร้อมทั้งจะก้าวสู่การทำงานได้อย่างมีคุณภาพตามความต้องการที่ระบุไว้โดยประเทศผู้รับ

ความท้าทายสำหรับนักวิชาชีพบัญชีไทย

การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของโลกซึ่งมีการเปิดเสรีการค้า การบริการ การลงทุน เงินทุน และการเคลื่อนย้ายฝีมือแรงงาน ส่งผลกระทบต่อการค้าเงินธุรกิจให้บริการทางวิชาชีพ และนักวิชาชีพบัญชีไทยต้องเตรียมรับมือกับการหลั่งไหลเข้ามาเปิดกิจการและการเข้ามาของนักวิชาชีพต่างชาติ โดยต้องพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพบุคลากรให้มีศักยภาพสูงขึ้นเพื่อที่จะสามารถแข่งขันได้กับนักวิชาชีพบัญชีของประเทศในกลุ่มเศรษฐกิจอาเซียน ดังนั้น นักวิชาชีพบัญชีไทยจึงต้องตระหนักและเร่งหามาตรการรองรับอย่างเต็มที่ โดยให้ความสำคัญกับประเด็นดังต่อไปนี้

1. ทักษะด้านภาษา (Professional Language Skills) ปัจจุบันต้องยอมรับว่า ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับการติดต่อสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่นักวิชาชีพบัญชีไทยจะต้องมีการพัฒนาศักยภาพหรือทักษะด้านภาษาให้มีความเชี่ยวชาญมากขึ้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการปฏิบัติงานในเวทีระหว่างประเทศ (พรพรรณ บุญพัฒนาภรณ์, 2555: 219) เนื่องจาก AEC มีมาตรฐานแจ้งว่าจะใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการรับและถ่ายทอดสารสนเทศ อีกทั้งยังเป็นภาษาสากลที่ทั่วโลกให้การยอมรับแล้ว

2. กระบวนการทำงาน (Professional Process) นักบัญชีวิชาชีพไทยจะต้องมีการปรับกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับภารกิจขององค์กรที่ปรับตัวมากขึ้น เพื่อเพิ่มคุณค่าและปรับปรุงมาตรฐานการทำงานที่ประสานสอดคล้องกันเพื่อให้บริการทางวิชาชีพบัญชีให้มีคุณภาพสูงขึ้นและเป็นไปอย่างสม่ำเสมอในการตอบสนองประโยชน์สาธารณะ โดยให้เป็นไปตามแนวปฏิบัติที่ดีในการ

พัฒนาวิชาชีพบัญชีของสหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ (International Federation of Accountants)

3. ความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ (Professional Information Technology) นักวิชาชีพบัญชีไทยจะต้องมีหน้าที่ดำรงความสามารถและพัฒนาตนเองให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะความเข้าใจสารสนเทศ และการใช้เทคโนโลยีในการวิเคราะห์อย่างละเอียดรอบคอบสามารถแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เป็นเครื่องบ่งชี้ว่าเป็นนักวิชาชีพบัญชีที่มีทักษะด้านเทคนิค และการปฏิบัติในวิชาชีพบัญชีได้อย่างมีคุณภาพ (จารุณี อภิวัฒน์ไพศาล, 2555: 22)

4. การอบรมและพัฒนาความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่อง (Continuing Professional Development) เป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีได้รับการพัฒนาขีดความสามารถ (Capability) ในด้านวิชาชีพให้ก้าวหน้ากว่าเดิมด้วยการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในลักษณะต่าง ๆ ของยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะข้อบังคับระเบียบ และกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพและหน่วยงาน โดยพิจารณาถึงความสอดคล้องกับพันธกิจของวิชาชีพบัญชีไทยภายใต้กรอบ AEC ดังนั้น หากนักวิชาชีพบัญชีไทยได้รับการฝึกฝนเป็นอย่างดีแล้ว จะส่งผลให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ขององค์กร ที่เกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5. ความสามารถในการเรียนรู้เพื่อปรับตัวให้เข้ากับสังคม และวัฒนธรรมของกลุ่มประเทศอาเซียน (The ability of learning to adapt into the society and culture of ASEAN) เป็นการเสริมสร้างรากฐานและความเชื่อมโยงระหว่างกันที่แข็งแกร่ง เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจของการเป็นเพื่อนบ้านที่ดีต่อกัน

มีความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิก ภายใต้สังคมที่เอื้ออาทร และเน้นให้มีการเสริมสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียนในภูมิภาคโดยเฉพาะในระดับประชาชน ทั้งนี้ เพื่อเข้าถึงผลประโยชน์ที่มีร่วมกัน ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้การสร้างประชาคมอาเซียน ให้ประสบความสำเร็จ

ศักยภาพของนักวิชาชีพบัญชีไทยภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

เพื่อให้มีคุณสมบัติเยี่ยงนักบัญชีมืออาชีพในระดับอาเซียนและระดับสากล นักวิชาชีพบัญชีไทยต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพจากการเปิดเสรีแรงงานที่มีฝีมือ (Skilled Labor) และผู้เชี่ยวชาญ (Professionals) เท่านั้น ไม่รวมถึงแรงงานไร้ฝีมือหรือแรงงานต่างด้าว (Unskilled Labor) ดังนั้น หากพิจารณาถึงศักยภาพของนักบัญชีไทยเมื่อเทียบกับนักบัญชีในประเทศสมาชิกอาเซียน พบว่า นักบัญชีไทยมีความรู้ความสามารถที่สูงกว่าประเทศกลุ่มอาเซียนในหลายประเทศ เมื่อจัดลำดับพบว่า ประเทศในอาเซียนที่มีนักบัญชีมีความรู้ความสามารถสูงอยู่ใน 4 อันดับแรกของอาเซียน ได้แก่ สิงคโปร์ มาเลเซีย ไทย และอินโดนีเซีย (มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2555) ล้วนเป็นประเทศที่มีมาตรฐานการบัญชีเท่าเทียมกัน เนื่องจากประเทศเหล่านี้มีสภาวิชาชีพบัญชีหรือมีองค์กรวิชาชีพบัญชีที่เข้ามากำกับดูแล และมีกระบวนการติดตามอย่างมีมาตรฐาน และสม่ำเสมอเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี ยิ่งไปกว่านั้นทั้ง 4 ประเทศยังเป็นสมาชิกของสหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ (International Federation of Accountants: IFAC) กอปรกับประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย ไทย และอินโดนีเซีย เป็นประเทศที่มีความหลากหลายของธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจบริการ อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม สถาบันการเงิน และ

ยังมีตลาดหลักทรัพย์ ถือปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวผลักดันให้มีมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (International Accountants Standards Board: IASB)

อนึ่ง การเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการบริหารสหพันธ์นักบัญชีอาเซียน (ASEAN Federation of Accountants Council Meeting) เป็นการประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมของประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ ในการเปิดเสรีของวิชาชีพบัญชีภายใต้กฎบัตรอาเซียน การปรับตัวเข้าหากัน การเปลี่ยนแปลงและความยั่งยืนเพื่อความเป็นเลิศในระดับโลก (Converge, Transform, Sustain: Towards World Class Excellence) ทั้งนี้ การประชุมร่วมกันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพของนักวิชาชีพบัญชีไทยสำหรับการเปิดเสรีด้านการให้บริการทางการบัญชีที่จะเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2558

การจัดตั้งสถาบันฝึกอบรมวิชาชีพบัญชี และการจัดทำฐานข้อมูลด้านวิชาการ นอกจากจะเป็นประโยชน์ในการเผยแพร่ความรู้ทางวิชาชีพบัญชีให้มีคุณภาพและมาตรฐานเดียวกันแล้ว ยังเป็นการพัฒนาโดยมุ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้ และความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชีไทย เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

การเตรียมความพร้อมของวิชาชีพบัญชีไทย

ปัจจุบันประเทศไทยได้ให้ความสำคัญในการยกระดับวิชาชีพบัญชีให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพบัญชีของสหพันธ์นักบัญชีนานาชาติ (International Federation of Accountants: IFAC) เป็นการเตรียมความพร้อมให้นักบัญชีไทยมีศักยภาพพร้อมในการรับมือ รวมไปถึงการเพิ่มโอกาสในการก้าวไปสู่การเปิดเสรี และการเคลื่อนย้ายฝีมือแรงงานที่จะเกิดขึ้น

ในอนาคตอันใกล้ โดยสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ได้ดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อเตรียมพร้อมรับการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ ซึ่งนักวิชาชีพบัญชีไทยจะต้องเปิดรับผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีต่างชาติที่จะเข้ามาดำเนินกิจการ และการนำเข้านบุคลากรต่างชาติที่มีฝีมือเข้ามาในประเทศได้อย่างเสรี

สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่กำกับดูแลวิชาชีพบัญชีไทย จึงได้พัฒนาศักยภาพนักวิชาชีพบัญชีไทย เพื่อความพร้อมในประเด็นดังต่อไปนี้

1. การกำหนดมาตรฐานการบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชีและมาตรฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับวิชาชีพบัญชีในทุก ๆ ด้าน โดยประสานความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชน สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อยกระดับคุณภาพมาตรฐานวิชาชีพบัญชีให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมถึงการปรับปรุงมาตรฐานการรายงานทางการเงินให้เป็นตามที่คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (International Accountants Standards Board: IASB) กำหนดไว้

2. การประชุมเชิงปฏิบัติการว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก (Asia-Pacific Economic Cooperation: APEC) โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรื่องกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับผู้ให้บริการทางบัญชี เพื่อสร้างแนวทางของกฎระเบียบภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับนักบัญชีต่างชาติ โดยเฉพาะในเรื่องการควบคุมคุณภาพ (Quality Assurance) ความโปร่งใส (Transparency) ส่วนได้เสียสาธารณะ (Public Interest) และการถ่ายทอดองค์ความรู้ (Knowledge Transfer) ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างขีดความสามารถทางการแข่งขันในระดับนานาชาติ ซึ่งเป็นกรอบ

การเจรจาในระดับภูมิภาคและในระดับโลกต่อไป (ณัฐชา วัฒนวิไล และจุฑามาน ลิทธิผลวนิชกุล, 2555: 19)

3. การพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านวิชาชีพการบัญชีของสถาบันอุดมศึกษา โดยการจัดทำโครงการมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศทางการบัญชี (International Education Standards for Professional Accountants: IES) เป็นการเตรียมความพร้อมให้นักวิชาชีพบัญชีไทยมีคุณภาพและเป็นมาตรฐานเดียวกัน ภายใต้การมุ่งเน้นการสร้างความรู้และความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับการบัญชี ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน อีกทั้งเป็นการเพิ่มศักยภาพในการรับมือ รวมถึงการเพิ่มโอกาสในการก้าวออกไปสู่การเปิดเสรี และเป็นการเคลื่อนย้ายฝีมือแรงงานที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้

4. ความเป็นผู้นำด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพทางการบัญชี โดยการจัดทำโครงการร่วมกับสหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ (IFAC) มีพันธกิจที่จะพัฒนาและเสริมสร้างวิชาชีพบัญชีทั่วโลกด้วยมาตรฐานที่ประสานสอดคล้องกัน เพื่อให้บริการทางวิชาชีพที่มีคุณภาพสูงในการตอบสนองประโยชน์สาธารณะ โดยคำนึงถึงหลักคุณธรรมมากกว่าผลประโยชน์ที่ได้รับ การกำหนดหลักปฏิบัติทางด้านจริยธรรม (Ethics) ซึ่งเป็นข้อควรประพฤติปฏิบัติ มีศีลธรรมอันดี มีแนวคิดที่ถูกต้องตามประเพณีและวัฒนธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีทั่วโลกพึงปฏิบัติ ว่าด้วย ความซื่อสัตย์สุจริต ความโปร่งใส ความเที่ยงธรรม ความรู้ความสามารถ ความน่าเชื่อถือ และการแก้ปัญหาความขัดแย้งทางจริยธรรม ตลอดจนรักษาจรรยาวิชาชีพที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด ถือเป็นบรรทัดฐานของพฤติกรรมที่ให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีใช้เป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีจรรยาบรรณ

ความชัดเจนและรัดกุมของข้อกำหนดจริยธรรม จะส่งผลต่อการยึดมั่นในการปฏิบัติงานอย่างมีคุณธรรม อันนำมาซึ่งวัฒนธรรมองค์กรที่มีจริยธรรม ผู้ปฏิบัติงานมีความรับผิดชอบต่อผลงานตามหน้าที่ของตน มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อประโยชน์ของทุกฝ่าย เป็นการเตรียมความพร้อมในการรับมือ รวมไปถึงการเพิ่มโอกาสในการก้าวออกไปสู่การเปิดเสรี

จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (Professional Ethics) เป็นกฎเกณฑ์ความประพฤติหรือมรรยาทในการประกอบวิชาชีพทางการบัญชีที่กำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง และฐานะของสมาชิกในวงการวิชาชีพนั้น ๆ ที่ต้องยึดถือและปฏิบัติตาม หลักเกณฑ์พื้นฐานของมาตรฐานจรรยาบรรณระหว่างประเทศ ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์ (Integrity) คือ นักวิชาชีพบัญชีต้องปฏิบัติงานด้วยความซื่อตรงต่อกิจการที่ปฏิบัติงานอยู่ การมีความเป็นกลาง (Objectivity) คือ นักวิชาชีพบัญชีต้องปฏิบัติด้วยความไม่ลำเอียง ไม่มีส่วนได้เสียในการตัดสินใจของกิจการ ความสามารถและความระมัดระวังทางวิชาชีพ (Professional Competence & Due Care) คือ นักวิชาชีพบัญชีต้องมีความรู้ทักษะในการปฏิบัติเยี่ยงนักวิชาชีพ การรักษาความลับ (Confidentiality) และการปฏิบัติตามระเบียบทางวิชาชีพ (Professional Behavior) คือ นักวิชาชีพบัญชีต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ และไม่ปฏิบัติในสิ่งที่ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง เป็นต้น

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ปัจจุบันภาครัฐได้มีการเตรียมความพร้อมของไทยไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการตามแผนงานไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งทำหน้าที่เป็น

กลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนงานในด้านต่าง ๆ เพื่อไปสู่การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ดังนั้น การเตรียมความพร้อมในเชิงนโยบายหรือยุทธศาสตร์ถือเป็นการก้าวเข้าสู่การเป็น AEC

การพัฒนาศักยภาพนักวิชาชีพบัญชีไทยเป็นเรื่องที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องตระหนักถึงประโยชน์ และความจำเป็นในการเข้าไปสู่ความเป็นนักบัญชีมืออาชีพระดับสากล โดยสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ได้ดำเนินการมาตรการต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมกับการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ ทำให้นักวิชาชีพบัญชีไทยจะต้องเปิดรับทั้งผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีต่างชาติ และการนำเข้าบุคลากรต่างชาติที่มีฝีมือเข้ามาในประเทศไทยได้อย่างเสรีตามกรอบของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ด้วยศักยภาพในการปฏิบัติด้านคุณสมบัติของผู้ปฏิบัติหน้าที่ที่จะต้องใช้ความรู้ความสามารถในหน้าที่ที่รับผิดชอบ อำนาจที่มีอยู่ และภาระหน้าที่ที่ต้องกระทำให้ได้รับความสำเร็จ

กระบวนการผลักดันเพื่อที่จะสามารถแข่งขันกับนักวิชาชีพบัญชีนานาชาติได้ ทำให้นักวิชาชีพบัญชีไทยจะต้องเพิ่มศักยภาพของตนเองในทุกด้านอย่างครบถ้วน รวมถึงผสมผสานความรู้ความสามารถในการดำเนินงานของตนเอง เพื่อให้มีคุณสมบัติเยี่ยงนักบัญชีมืออาชีพ นักบัญชีไทยควรต้องรับผลกระทบทางลบจากการเปิดเสรีการค้าบริการสาขาการบัญชี ดังนั้น ขอเสนอแนะแนวทางในการเร่งรัดเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันประกอบด้วย

1. หากเป็นนักวิชาชีพบัญชีไทย ควรมีความรู้ความสามารถด้านวิชาชีพ ทักษะภาษาอังกฤษ และเทคโนโลยีสารสนเทศที่ก้าวหน้าในระดับสูง เพื่อที่จะสามารถปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มคนที่มีความหลากหลายใน

องค์ความรู้ ความสามารถ ภาษา และวัฒนธรรมใน รูปแบบของการสื่อสาร ตลอดจนจริยธรรม จรรยาบรรณ ในวิชาชีพ มีทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติงาน และพัฒนา ความรู้ต่อเนื่องอย่างไม่จบสิ้น เพื่อให้มีคุณสมบัติตรง ตามมาตรฐานวิชาชีพในระดับสากล เพื่อเตรียมความ พร้อมที่จะรับมือและเพิ่มโอกาสเมื่อมีการเปิดเสรี การค้าตามกรอบของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียน

2. หากเป็นผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี ควร เพิ่มการลงทุนในด้านโปรแกรมจัดทำบัญชี เพื่อ ประสิทธิภาพในการจัดทำและสอบบัญชีอย่างเป็นทางการ เน้นการให้บริการที่มีลักษณะเป็นการเฉพาะ มากขึ้น เช่น ให้บริการสอบบัญชีตามประเภทของ ธุรกิจหรืออุตสาหกรรม นอกจากนั้น ควรขยายขนาด ของสำนักงาน โดยการควบรวมกิจการกับสำนักงาน อื่น ๆ เพื่อดึงดูดให้ลูกค้าที่เป็นธุรกิจขนาดใหญ่และ บริษัทข้ามชาติมาลงทุนเปิดกิจการในประเทศไทย และ ใช้บุคลากรคนไทยเป็นส่วนใหญ่ เป็นการสร้างความ เจริญทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศไทย

สำหรับหนทางการก้าวไปสู่ประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียนนั้น ไทยถือได้ว่ามีศึกษาภามากกว่าอีก หลาย ๆ ประเทศในอาเซียนด้วยกัน จะเห็นได้ จากการเพิ่มบทบาทของสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรม ราชูปถัมภ์ ในฐานะผู้นำองค์กรวิชาชีพระหว่างประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับสถาบันและองค์กร ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ นอกจากนั้น การพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านวิชาชีพบัญชีของ สถาบันอุดมศึกษา เป็นการเตรียมความพร้อมให้ นักบัญชีไทยมีศึกษาภพร้อมในการรับมือ รวมไปถึง การเพิ่มโอกาสในการก้าวออกไปสู่การเปิดเสรีใน อนาคตอันใกล้นี้ จึงมีความจำเป็นสำหรับคนไทยใน ทุกสาขาอาชีพที่ต้องการได้รับใบอนุญาต ASEAN

ซึ่งนอกจากจะต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามมาตรฐาน การศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพ บัญชี (International Education Standards for Professional Accountants: IES) แล้ว ยังต้องมึ การพัฒนาขีดความรู้ความสามารถ (Competency) ในการทำงานด้านอื่น ๆ เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกับ ชาวต่างชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยภาษาเป็น สิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ความ สามารถในการปรับตัวท่ามกลางวัฒนธรรมที่หลากหลาย ก็เป็นสิ่งท้าทายประการหนึ่ง ดังคำกล่าวของ Charles Darwin ที่ว่า “It is not the strongest of the species that survive, nor the most intelligent, but the one most responsive to change.” นั้นหมายความว่า การเตรียมความพร้อมและการ ปรับตัวคงไม่ใช่เรื่องที่เกินกำลังสำหรับคนไทย แต่สิ่ง สำคัญ ก็คือ เราได้เริ่มต้นนับหนึ่งที่จะก้าวไปสู่ตลาด ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแล้วหรือยัง

บรรณานุกรม

- Aphiwatpisan, Jarunee. 2012. “Employers’ Expectations of Information Technology Competencies in Accounting Graduates.” **University of the Thai Chamber of Commerce Journal** 32, 3: 17-32. (in Thai).
- จารุณี อภิวัฒน์ไพศาล. 2555. “ความคาดหวังของ นายจ้างที่มีต่อบัณฑิตบัญชีในด้านความรู้ ความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศ.” **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย** 32, 3: 17-32.
- ASEAN Secretariat. 2010. **ASEAN Economic Community Blueprint** [Online]. Available: <http://www.aseansec.org/21083.htm> Association of Southeast Asian Nations.

2008. **ASEAN Economic Community Blueprint** [Online]. Available: <http://www.asean.org/archive/5187-10.pdf>
- Boonpattanaporn, Pornpan. 2012. "Thai Students' English Proficiency and the New World of AEC." **University of the Thai Chamber of Commerce Journal** 32, 3: 214-228. (in Thai).
- พรพรรณ บุญพัฒนาภรณ์. 2555. "ความสามารถทางภาษาอังกฤษของนักศึกษาไทยกับโลกใหม่แห่งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน." **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย** 32, 3: 214-228.
- Thailand. Department of Asean Affairs. 2011. **ASEAN Community** [Online]. Available: <http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/asean-media-center-20121126-190330-788160.pdf> (in Thai).
- กรมอาเซียน. 2554. **ประชาคมอาเซียน** [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก: <http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/asean-media-center-20121126-190330-788160.pdf>
- Thailand. Department of Trade Negotiations. 2009. **ASEAN Economic Community** [Online]. Available: http://www.dtn.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=7244%3A-aec-&catid=304%3Aaecasean&lang=th (in Thai).
- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. 2552. **ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน** [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก: http://www.dtn.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=7244%3A-aec-&catid=304%3Aaecasean&lang=th
- Thailand. Foreign Trade Department. 2010. **ASEAN Economic Community** [Online]. Available: <http://www.dft.go.th/Default.aspx?tabid=165&ctl=DetailUserContent&mid=684&contentID=3070> (in Thai).
- กรมการค้าต่างประเทศ. 2553. **ตั้งรับ เตรียมรุกบุก AEC** [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก: <http://www.dft.go.th/Default.aspx?tabid=165&ctl=DetailUserContent&mid=684&contentID=3070> University of the Thai Chamber of Commerce. 2012. **Competitive liberalization of Labor, Professional Services Sectors Under the ASEAN Economic Community (AEC)** [Online]. Available: <http://www.citsonline.utcc.ac.th/index.php/th/articles/-2555/1904--2> (in Thai).
- มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. 2555. **ศักยภาพการแข่งขันของแรงงานวิชาชีพจากการเปิดเสรีภาคบริการภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)** [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก: <http://www.citsonline.utcc.ac.th/index.php/th/articles/-2555/1904--2>
- Wattanavilai, Nacha and Sittipolvanitkul, Juthamon. 2013. "The Potential Development of Thai Accounting Profession on Economic Liberalization." **BU Executive Journal** 32, 3: 16-25. (in Thai).
- ณัฐชา วัฒนวิไล และจุฑามณ ลิทธิพลวนิชกุล. 2555. "การพัฒนาศักยภาพวิชาชีพบัญชีไทยเมื่อเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ." **วารสารนักบริหาร** 32, 3: 16-25.

Dr. Suwan Wangcharoendate graduated with a Doctor of Philosophy (Accounting) Degree from Mahasarakham Business School, Mahasarakham University. Currently he is an assistant professor in accounting at Mahasarakham Business School, Mahasarakham University. His main research interests are financial accounting, auditing, internal control and managerial accounting.